

Hemlösa katter i Göteborg med omnejd

Stray cats in the Gothenburg area

Anna Jönsson

Skara 2012

Etologi- och djurskyddsprogrammet

Foto: Anna Jönsson

Studentarbete
Sveriges lantbruksuniversitet
Institutionen för husdjurens miljö och hälsa

Student report
Swedish University of Agricultural Sciences
Department of Animal Environment and Health

Nr. 471

No. 471

ISSN 1652-280X

Hemlösa katter i Göteborg med omnejd

Stray cats in the Gothenburg area

Anna Jönsson

Studentarbete 471, Skara 2012

G2E, 15 hp, Etologi och djurskyddsprogrammet, självständigt arbete i biologi, kurskod EX0520

Handledare: Jenny Loberg Inst. för husdjurens miljö och hälsa, avdelningen för etologi och djurskydd, Box 234, 532 23 Skara.

Examinator: Jan Hultgren Inst. för husdjurens miljö och hälsa, avdelningen för etologi och djurskydd, Box 234, 532 23 Skara.

Nyckelord: hemlös, katt, katthem, TNR, förvildad, Göteborg

Serie: Studentarbete/Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för husdjurens miljö och hälsa, nr. 471, ISSN 1652-280X

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap

Institutionen för husdjurens miljö och hälsa

Box 234, 532 23 SKARA

E-post: hmh@slu.se, **Hemsida:** www.slu.se/husdjurmiljohalsa

I denna serie publiceras olika typer av studentarbeten, bl.a. examensarbeten, vanligtvis omfattande 7,5-30 hp. Studentarbeten ingår som en obligatorisk del i olika program och syftar till att under handledning ge den studerande träning i att självständigt och på ett vetenskapligt sätt lösa en uppgift. Arbetenas innehåll, resultat och slutsatser bör således bedömas mot denna bakgrund.

Innehållsförteckning

1. Abstract	4
2. Inledning	4
3. Syfte	6
3.1. Frågeställningar	6
4. Metod	6
5. Resultat	7
5.1. Problematiken med hemlösa katter och dess konsekvenser	7
5.2 Kattens status i samhället idag	8
5.3. Hur stort är problemet med hemlösa katter i Göteborgs och vad gör de olika instanser åt problemet?	8
5.3.1. Länsstyrelsen	9
5.3.2. Polismyndigheten	9
5.3.3. Djurambulansen	9
5.3.4. Organisationer för hemlösa katter	9
5.4. Vad anser Göteborgs olika instanser om TNR-metoden?	9
5.4.1. Länsstyrelsen	9
5.4.2. Polismyndigheten	10
5.4.3. Djurambulansen	11
5.4.4. Organisationer för hemlösa katter	11
5.5. Vad anser Göteborgs olika instanser om vad som bör göras för att uppnå en förbättring av situationen för hemlösa katter i Göteborg med omnejd?	11
5.5.1. Länsstyrelsen	11
5.5.2. Polismyndigheten	11
5.5.3. Djurambulansen	12
5.5.4. Organisationer för hemlösa katter	12
5.6. Katterna på katthem	12
5.7. Katterna på katthem i Göteborg	13
5.8. Lagstiftning om hemlösa katter	14
6. Diskussion	16
6.1. Åtgärder för att minska antalet hemlösa katter	17
6.1.1. Avlivning	17
6.1.2. TNR (Trap-Neuter-Return)	18
6.2. Hur mår katterna på katthem?	19
6.3. Sammanfattande diskussion	20
7. Slutsats	22
8. Populärvetenskaplig sammanfattning	22
9. Tack	23
10. Referenser	23
Bilaga 1 Enkät till katthem	
Bilaga 2 Frågor till Polismyndighet, länsstyrelse och Djurambulansen	

1. Abstract

Today there are over 100 000 stray cats in Sweden and of these 10 000 are found in Gothenburg. There are several instances that try to reduce the number of stray cats. The problem for stray cats is primarily the suffering they may face in hunger, cold, predators, diseases, parasites, accidents, etc. The cats receive no veterinary care and may die from a simple infection that easily can be cured with antibiotics. Stray cats also can spread diseases to domestic cats, be a sanitary problem and compete with other small predators on prey.

Authorities working with stray cats are the Country Administrative Board and the police authority. However, it is mostly non-profit organizations and shelters that are trying to give these cats new homes. Some organizations are also working with the controversial TNR (Trap-Neuter-Return) method. It includes trapping stray cats, giving them veterinary care, neutering them and then release them in the area in which they were trapped. After release the cats are provided with food twice a day by volunteers.

The purpose of this study was to investigate the problems with stray cats in Gothenburg and what the city's organizations and authorities are handling the problem. When the Country Administrative Board receives reports of isolated cases of stray cats, they inform the police, which is the authority that if possible, captures the cat. The organizations working with stray cats in the Gothenburg area are Djurens vänner in Gothenburg, Djurens samaritjänst in Gråbo, Råmossen katthem in Alingsås, Gilos katthjälp, Göteborgs djurskyddsförening in Mölnlycke, Djurhemmet Tigerharen, Västerkatten, Änglakatten, Gothiakatten and Göteborgs katthjälp. These work as shelters, foster homes and with the TNR method.

There seem to be a little agreement about the solution to the problem with stray cats between the authorities and organizations in Gothenburg. However, they all think that a mandatory identification marking of cats would increase their status and thus probably reduce the number of stray cats. Some of the organizations in Gothenburg also want mandatory neutering of outdoor domestic cats, in order to prevent an increase in unwanted cats. The Country Administrative Board, the police and some of the cat organizations in Gothenburg says that the TNR method is violating the Swedish legislation, and they will therefore not promote TNR. They are also hesitant to if it is ethical to allow domesticated cats living in the wild. According to them, increased use of TNR method may encourage people to release their cats adrift because they know there are people who feed them. The organizations involved in TNR believe that this method gives the feral cats which can not survive indoor a chance.

2. Inledning

Länge var forskarna oense om vem som är tamkattens stamfader (Herrscher & Theilig, 2000). I början letade de efter typiska anatomiska, beteendemässiga och genetiska drag (Herrscher & Theilig, 2000). Då upptäckte de att det fanns tre underarter som liknade den domesticerade katten; stäppkatten (*Felis ornata*), skogskatten (*Felis silvestris*) samt den afrikanska vildkatten (*Felis lybica*) (Herrscher & Theilig, 2000). Efter många jämförelser visade det sig att den afrikanska vildkatten är den som troligen är den domesticerade kattens stamfader (Linseele et al., 2007).

Fynd i Jeriko tyder på att människan troligen började leva med katter ca 7000 f. Kr. (Herrscher & Theilig, 2000). Statyetter av kvinnor med katter har återfunnits från 6000 f. Kr, vilket också tyder på att sällskapskatter fanns redan då (Herrscher & Theilig, 2000). Fynd av skelett och

avbilder på katter är bevis på att människor levde med katter i Egypten mellan 5000 och 4000 f. Kr. (Herrscher & Theilig, 2000). Dessa fynd bevisar att katten började domesticeras för flera tusen år sedan, men den stora frågan är; vem domesticerade vem (Herrscher & Theilig, 2000)? Olika teorier säger att människan antingen fångat in afrikanska vildkatter alternativt att katterna självmant drog sig till människorna (Herrscher & Theilig, 2000). Forskare tror främst att katterna vandrade till människan på grund av att det fanns smågnagare och sopor där (Bradshaw et al., 1999). Detta var till fördel för människan för att bland annat skadedjur försvann, vilket skulle innebära att det är en kombination av båda teorierna (Bradshaw et al., 1999). Katterna var till stor nytta då de jagade möss och råttor som gav sig på människornas mat, men var även viktiga för människan av religiösa och symboliska skäl (Armitage & Clutton-Brock, 1981).

Katten ansågs vara ett heligt djur i Egypten under samma tid den började domesticeras (Malek, 1993). Detta främst för att katten representerade Bastet, en gudinna för fertilitet och moderskap som avbildades som katt (Robertson, 2008).

Människorna i Egypten ville inte att katten skulle spridas i världen vilket de förhindrade med exportförbud (Bradshaw, 2007). Trots detta spreds katten vidare till resten av världen i en långsam process (Bradshaw, 2007). Det gradvisa utdöendet av gudar och gudinnor i Egypten och ökningen av kristendomen i hela världen medförde att man under medeltiden slutade dyrka katter som gudar, men betraktade dem fortfarande som nyttodjur (Russell, 1972 i Turner & Bateson, 2000). Under senare medeltid i Europa blev katten en metafor för kvinnans sexualitet då de ansåg att honornas begär för parning var brutal (Russell, 1972 i Turner & Bateson, 2000). De skriker på hanarna att tillfredsställa dem och när de är färdiga slår honorna hanarna (Russell, 1972 i Turner & Bateson, 2000). Människorna trodde då att katthonorna tyckte att hanarna endast fanns för att tillfredsställa dem. Detta ansåg människorna vara väldigt negativt och katten blev avskydd (Russell, 1972 i Turner & Bateson, 2000). Samtidigt fanns det påstådda kopplingar mellan katter och häxor vilket inte heller höjde statusen för dem (Bradshaw et al., 1999). På 1800-talet växte dock katten i popularitet igen i takt med att städerna utvecklades. Katterna kunde lättare få tag på mat och människorna började fatta tycke för dem (Kete, 1994 i Turner & Bateson, 2000).

Ett centralt behov människan har är att bygga upp relationer med andra individer, människor som djur, vilket också utgör en viktig komponent av domesticeringen (Turner & Bateson, 2000). Katter som tillhör vissa raser, bland annat perser och siames, är de enda som kan kallas fullt domesticerade då de lever i en permanent isolering från vilda arter samt är avlade under en mänsklig kontrollerad uppfödning (Bradshaw et al., 1999).

Idag är katten en domesticerad art som har ökat i popularitet och blivit världens mest populära husdjur (Alexander & Shane, 1994). Samtidigt som antalet sällskapskatter ökat har även antalet hemlösa katter stigit (Alexander & Shane, 1994). Bara i Sverige idag finns det över 100 000 katter som saknar hem (Djurskyddet Sverige, 2011) och i Göteborg finns det över 10 000 (Göteborgs katthjälp, 2012). Enligt Slater (2004) kommer dessa övergivna katter att gå en plågsam död till mötes genom svält, sjukdomar, hårt klimat, rovdjur etc. Även det faktum att dessa katter kan utgöra en sanitär olägenhet (Robertson, 2008) och konkurrera ut inhemska arter i naturen är ett problem (Bradshaw et al., 1999). I Sverige jobbar man idag med att ta hand om övergivna katter samtidigt som organisationer och myndigheter försöker motverka att de hemlösa katterna ökar i antal genom bland annat katthem, jourhem och TNR-metoden (Djurskyddet Sverige, 2011). TNR står för "Trap-Neuter-Return" och är en metod där man fångar in alla katter i en koloni, tar dem till veterinär för undersökning, kastrering, vaccinering

och id-märkning (Scott et al., 2002). Kattungar och tama katter omplaceras till nya hem medan de som är förvildade får återvända till ett liv i naturen (Leavy et al., 2003). Volontärer ser sedan till katterna och matar dem (Leavy et al., 2003).

3. Syfte

Syftet med den här studien var att undersöka vilka problem som finns med hemlösa katter i Göteborg och vad stadens organisationer och myndigheter gör åt detta.

3. 1. Frågeställningar

1. Varför blir katter hemlösa, varför är det ett problem och vilka är konsekvenserna?
2. Vad har samhället för syn på katter?
3. Hur stort är problemet med hemlösa katter i Göteborg?
4. Vad gör Göteborgs olika instanser åt problemet?
5. Vad anser Göteborgs olika instanser om TNR-metoden?
6. Vad anser Göteborgs olika instanser om vad som bör göras för att uppnå en förbättring av situationen för hemlösa katter i Göteborg med omnejd?
7. Är det humant att hålla katter på katthem? Hur trivs de på katthemmen?
8. Vad står det i svensk lagstiftning om hemlösa katter?

4. Metod

Frågeställning ett, två och sju undersöks genom en litteraturstudie. Fråga åtta besvaras med en genomgång av den svenska lagstiftningen. Fråga tre till sex undersöks genom intervjuer med katthem och djurskyddsföreningar i Göteborgsområdet, polisen i Göteborg, Djurambulansen samt Länsstyrelsen. I litteraturstudien användes främst två böcker, "The Domestic cat" av Serpell och "The behaviour of the domestic cat" av Bradshaw. Då dessa böcker är vetenskapliga finns många referenser i dem i form av artiklar och böcker som användes vidare för detta arbete. De artiklar som var intressanta söktes upp på www.google.se och www.sciencedirect.com. Bortsett från dessa användes sökord så som "feral", "stray", "unowned", "TNR" och "shelter" ihop med "cat". 27 artiklar och ett flertal böcker användes. En rapport av Länsstyrelsen i Västmanlands län (2007) som användes är en sammanställning av den svenska lagstiftningen som gäller för hemlösa katter. I denna rapport kunde även information finnas hur man sökte vidare på den lagstiftning som är aktuell för detta arbete. Den lagstiftning som ansågs nödvändig till detta arbete söktes därefter vidare på www.google.se och på www.sjv.se. Statistiska centralbyrån (SCB) användes för att få fram statistik om katter i Sverige. "Djurhems verksamhet i Sverige: Med fokus på katter" av Andersson et al., "Katter på djurhem" av Linder samt "Zoonoser hos sällskapsdjur- en risk för immunsupprimerade personer" av Wallin användes också och är tre arbeten från SLU uppbyggda av vetenskapliga referenser, vilka gör dem högst trovärdiga. En artikel från GP med en intervju av en jägare användes för att den informationen inte gick att få tag på någon annanstans, men kändes ändå väldigt viktig och relevant att ha med.

För att få reda på hur problemet med hemlösa katter ser ut i Göteborg fram till 31 december 2011 gjordes en enkätundersökning (Bilaga 1) som skickades ut via mejl till de katthem och organisationer som fanns i Göteborg med omnejd. Ytterligare en undersökning med andra frågor (Bilaga 2) gjordes till länsstyrelsen, Djurambulansen och polismyndigheten i Göteborg. Länsstyrelsen kontaktades via besök på kontoret, Djurambulansen mejlades och polismyndigheten i Kortedala kontaktades via telefon. Katthemmen och organisationerna

hittades via www.google.se och www.katter.nu. Änglakatten, Gothiakatten samt Västerkatten var dock tips från andra organisationer då dessa inte hittades på dessa sidor. De informerades först via mejl om examensarbetet och vad det handlar om samt vad de själva behövde göra för att medverka. De som inte svarade på mejl ringdes upp. Alla organisationer gick med på att medverka och till dem skickades enkäten via mejl. Gilos katthjälp intervjuades via telefon. De flesta organisationerna behövde flera påminnelser genom ett flertal mejl. De organisationer som kontaktades var Djurens vänner i Göteborg, Djurens samarittjänst i Gråbo, Råmossen katthem i Alingsås, Gilos katthjälp, Göteborgs djurskyddsförening i Mölnlycke samt Djurhemmet Tigerharen, Västerkatten, Änglakatten, Gothiakatten, och Göteborgs katthjälp som endast består av jourhem.

5. Resultat

5.1. Problematiken med hemlösa katter och dess konsekvenser

Ett stort problem för de hemlösa katterna är det lidande de utsätts för (Slater, 2004). De får sjukdomar, drabbas av svält, köld, rovdjur och riskerar att bli dödade och skadade i trafiken (Slater, 2004). Detta är ett stort djurvälfräds- och djurskyddsproblem över hela världen (Bradshaw et al., 1999). Katter är domesticerade djur och är genom evolutionen beroende av människan för att få ett värdigt liv (Bradshaw et al., 1999). Hemlösa katter får ingen medicinsk vård om de blir sjuka (Bradshaw et al., 1999). De kan dö av en okomplicerad infektion som annars simpelt kan botas med hjälp av en antibiotikakur (Bradshaw et al., 1999). Svält innebär också ett stort lidande för katterna vilket efter en tid kan ge upphov till dödsfall (Bradshaw et al., 1999). Katter har ett jaktbeteende och jagar bytesdjur att förtära, men i vissa klimat är det svårare att få tag på dem (Bradshaw et al., 1999). Att katter jagar innebär också ett stort problem för den inhemska faunan då de konkurrerar ut de rovdjur som redan finns i de ekosystemen. I exempelvis Australien är det ett stort problem med hemlösa katter på grund av detta (Bradshaw et al., 1999). Människor anser också att spridning av sjukdomar till andra arter, människor och tamkatter samt att de i vissa fall anses vara en sanitär olägenhet är ett problem (Robertson, 2008). Överföring av olika sjukdomar till människor varierar mellan länder och klimat samt hälsostatus hos befolkningen (Willoughby et al., 2005). Rabies är den zoonos man fruktar mest, då dödligheten är väldigt hög om man blir smittad, vilket dock är ovanligt (Willoughby et al., 2005). Toxoplasmos är däremot en vanlig zoonos som inte är farlig för en frisk människa, men kan vara det om man har nedsatt immunförsvar (Vutova et al., 2002). Det kan smitta via både indirekt och direkt kontakt samt via modersmjölk och kan vid graviditet hos människor även ge fostret korioretinit (ögonsjukdom) och andra missbildningar (Vutova et al., 2002). Andra vanliga zoonoser hos katt är bland annat salmonella (som smittar via gnagare och fåglar som katterna äter), kattklössjuka (sprids genom loppor som kan finnas på de djur katten äter) och *Chlamydia felis* vilket är en ögonsjukdom som kan smitta till människor med dåligt immunförsvar (Wallin, 2003).

Klagomål görs också på katters akustik, främst okastrerade hankatter som slåss på nätterna (Dabritz et al., 2006). Katter vistas även på offentliga platser, vanligen där det finns mat som vid exempelvis restauranger och caféer, vilket kan väcka anstöt (Dabritz et al., 2006). En studie som gjordes i Kalifornien på 9000 katter visade dock att ferala katter endast utgjorde 30% av problemet och att det således var tama utekatter som främst gav oljud ifrån sig (Dabritz et al., 2006).

5.2. Kattens status i samhället idag

Idag finns det fortfarande människor som ogillar katter. I en amerikansk undersökning var det 17,4% som ogillade katter medan det bara var 2, 6% som ogillade hundar (Kellert & Berry, 1980 i Turner & Bateson, 2000). Det finns också fortfarande människor som anser att katter bringar otur, hatar dem och anser att de är otillförlitliga (Turner & Bateson, 2000). Idag har man ändå fått mer förståelse för katten i samhället vilket är en anledning till att dess popularitet har ökat (Turner & Bateson, 2000). Detta har i sin tur lett till ett ökat antal sällskapskatter (Turner & Bateson, 2000). En annan anledning till att katter har ökat i popularitet är att de inte behöver lika mycket uppmärksamhet som exempelvis hundar (Bradshaw et al., 1999). De är lättare att ta hand om än hundar och kräver mindre tid (Bradshaw et al., 1999). Idag finns det över 200 miljoner sällskapskatter i världen (Roberson, 2008). År 2006 hade 16,8% hushåll i Sverige katt (Statistiska centralbyrån, 2006) vilket innebär att det fanns cirka 1, 3 miljoner sällskapskatter i Sverige. Eftersom katten ökat så mycket i popularitet bör även kunskapen om katten och dess beteende öka hos människor, dock finns det forskning som visar annorlunda (Adamelli et al., 2005). En studie som gjorts i Italien visar att de flesta sällskapskatter som har god fysisk hälsa och får mycket uppmärksamhet av sina ägare ändå bara har medelgod livskvalitet (Adamelli et al., 2005). Detta på grund av att beteendebehovet hos katterna inte tillfredsställs och det förmodligen på grund av okunskap hos ägarna (Adamelli et al., 2005).

Okunskap hos ägaren gör det vanligare för vuxna katter att hamna på katthem samt ger upphov till beteendeproblem hos katterna, exempelvis att de inte är rumsrena eller att de förstör saker i hemmet (Patronek et al., 1996). Okunniga ägare låter också sina okastrerade katter gå ute fritt vilket leder till nya oönskade katter (Patronek et al., 1996). Veterinärer ökar ägares kunskap, men studier visar att dessa ägare inte besöker veterinärer lika ofta och således inte får mer information om arten (Patronek et al., 1996). En studie i USA visar att cirka hälften av de personer som lämnar in sina djur till djurhem trodde att djur bär sig illa åt medvetet för att reta sina ägare (Salman et al., 1998). Detta visar att djurägare inte har den kunskap som krävs om deras djurs beteenden och att det således krävs mer utbildning och information för att förbättra situationens för alla katter (Salman et al., 1998).

Samtidigt som katten blivit mer uppskattad och blivit världens mest populära husdjur har även antalet hemlösa katter ökat (Alexander & Shane, 1994). Katthemmen runt om i världen är överfyllda och samtidigt finns det miljontals katter som blivit ferala (Levy et al., 2003). Katter räknas till ferala när de inte tillhör ett hushåll eller om de undviker mänsklig kontakt (Levy et al., 2003). Anledningarna till att dessa katter inte har något hem är många. Den främsta anledningen är att okastrerade katter förökar sig, både tama och ferala (Bradshaw et al., 1999). Katter har en hög reproduceringsförmåga och okastrerade utekatter kan få kullar på 1-6 kattungar upp till 1, 6 gånger per år (Nutter et al., 2004). De blir könsmogna när de är cirka 5-6 månader gamla vilket innebär att även om dödligheten är hög hos ferala katter så kan beståndet hålla sig stabilt (Nutter et al., 2004). Andra anledningar till att katter blir hemlösa är förändrade familjeförhållanden såsom dödsfall, graviditet, flytt och skilsmässor (Baileys, 1992). Även allergier, astma, ekonomi och beteendeproblem hos katterna är vanliga orsaker (Baileys, 1992) till varför katterna överges (Robertson, 2008). Detta visar klart att människan är den som bär ansvaret för att antalet ferala katter ökar i världen (Robertson, 2008).

5.3. Hur stort är problemet med hemlösa katter i Göteborgs och vad gör de olika instanser åt problemet?

Det finns idag över 10 000 hemlösa katter i Göteborg (Göteborgs katthjälp, 2012) och alla katthemmen i Göteborg med omnejd är överfyllda året om, men myndigheter och ideella föreningar jobbar med att motverka detta på olika vis.

5.3.1. Länsstyrelsen

Länsstyrelsen agerar främst när de får in anmälningar vid misstanke om en hemlös katt. De arbetar då enligt deras kattpolicy där de först eftersöker ägare via lappar och hemsida. Om ingen ägare hör av sig inom en vecka angående katten omhändertas den. Om en anmäld katt är sjuk eller skadad omhändertas den dock direkt. Länsstyrelsen fattar beslutet och polisen verkställer.

5.3.2. Polismyndigheten

Polismyndigheten verkställer länsstyrelsens beslut om omhändertagande, både när det gäller vanvårdade och hemlösa katter. Katter klassas som hittegoods vid ett omhändertagande då husdjur räknas som en ägodel. Polisen kontrollerar i sina register om katten är anmäld saknad. Om katten inte är anmäld saknad finns den kvar i polisens register i 10 dagar innan polismyndigheten bestämmer vad som ska göras med den, eventuellt försäljning till ett nytt hem. Under denna tid bor katten antingen i ett jourhem eller hos Göteborgs djurskyddsförening, vilket är det katthem som har avtal med polismyndigheten i Göteborg.

5.3.3. Djurambulansen

Djurambulansen i Göteborg är bara transportörer och jobbar främst med att köra sjuka djur vidare till veterinär. Det är privatpersoner, organisationer och myndigheter, även polisen, som använder sig av dem. De blir bara tillkallade av polisen när en katt blir omhändertagen och ska vidare till veterinär eller katthem. De fångar aldrig in katter själva utan de är redan infångade när polisen tillkallat dem. När katten blivit infångad/överlämnad till dem och sedan avlämnats vid destinationen så upphör deras arbete.

5.3.4. Organisationer för hemlösa katter

Alla kattorganisationer i Göteborg med omnejd hjälper till att ge hemlösa och andra katter som behöver omplaceras nya hem. Dessa organisationer omplaceras mellan 15 och 200 katter per år. Alla organisationerna tar in nya katter när en plats blir ledig. En av dem tror att de skulle behöva minst 50-60 platser för att kunna omplacera alla katter i det område de arbetar i och en annan har än så länge lyckats omplacera alla katter som inkommit till dem. De resterande skulle behöva minst 100 platser till för att kunna ta sig an alla katter de fått förfrågningar om. Alla organisationerna är ense om att det dock troligen aldrig går att få för många platser med tanke på det antal hemlösa katter som finns idag. Hälften av dessa kattorganisationer jobbar som katthem medan den andra hälften endast arbetar som jourhem. Det finns olika åsikter om TNR är positivt för hemlösa katter eller ej, men två organisationerna arbetar även med denna metod.

5.4. Vad anser Göteborgs olika instanser om TNR-metoden?

5.4.1. Länsstyrelsen

TNR är inte olagligt, men enligt länsstyrelsen är det näst intill omöjligt att uppfylla djurskyddsbestämmelserna i en TNR-koloni. Svårigheterna enligt länsstyrelsen är: tillsyn två gånger per dag, behandla och hantera skygga katter, akut veterinärvård vid behov, problematik med utfodring, klimat samt tillräckligt med skydd och liggplatser för att uppnå termisk komfort. Andra problem är klagomål från tamkattsägare, smittorisker och kattägare som lämnar sina katter vid kolonierna.

Länsstyrelsen påpekar att det inte är förenligt med 2-4 §§ djurskyddslagen att överge en katt. Detta görs när TNR tillämpas då katterna återigen släpps ut efter deras veterinärbesök. Den person som fångar in en katt för ett veterinärbesök och sedan släpper ut den igen har enligt

Jordbruksverket tagit över ansvaret för katten och måste således uppfylla de djurskyddskrav som finns för vanliga kattägare. Det är även svårt att kontrollera de olika katterna då de ofta är lika i utseendet. Alla katter visar sig inte varje dag vilket även gör att tillsyn två gånger om dagen inte kan upprätthållas.

Länsstyrelsen har reflektioner angående infångning, märkning och hållande av katterna i samband med transport, veterinärbesök och rehabiliteringstiden därefter när TNR-metoden tillämpas. Det torde vara extremt stressande för förvildade katter att fångas in i fällor och transporteras från sin koloni till veterinär. Länsstyrelsen ifrågasätter också om det är lämpligt att hålla förvildade katter inomhus på begränsad yta. Stressen kan visa sig i flykt- och onormala beteenden men även genom apati. Länsstyrelsen påpekar att det inte är förenligt med djurskyddslagen att hålla en sjuk och förvildad katt en längre tid och att den istället bör avlivas direkt. Att släppa ut ett nyopererat djur anses inte heller lämpligt med tanke på att det kan uppstå komplikationer efter operationen.

En katt som fångats i en fälla går sällan in i en igen och därför kan det vara svårt att fånga in en sjuk eller skadad katt. Sjuka katter håller sig dessutom ofta undan och därför kan det vara svårt att upptäcka dem i tid vilket kan orsaka stort lidande. Om sjuka och skadade katter inte kan fångas in korrekt anser länsstyrelsen och Jordbruksverket att djurhållaren således inte kan uppfylla 9 § djurskyddslagen om kravet att ge djur nödvändig vård.

Katterna erbjuds mat två gånger om dagen och maten ska tas bort när katterna ätit färdigt för att förhindra att tamkatter och skadedjur lockas till kolonin. Detta innebär att de skyggaste katterna kanske inte får någon mat alls.

Det är alltid en smittorisk med att ha många katter på samma ställe, inte enbart för kolonins katter utan även för tamkatter som bor i området. Därför krävs regelbunden behandling mot bland annat parasiter. Detta leder till att katterna måste fångas in flera gånger och behandlas vilket kan orsaka stress.

TNR passar inte för alla kattkolonier då det finns klimatvariationer, olika förutsättningar för katterna att finna skydd samt att det inte alltid finns någon möjlighet att avgränsa kattkolonin från tamkatter. Placeringen av kolonin kan också vara ett problem då klagomål från kattägare uppkommit för att deras katter drar sig till kolonin. Länsstyrelsen vill därför ha intyg på att fastighetsägaren har givit sitt medgivande om att ha verksamheten på sin mark. Länsstyrelsen har även erfarenhet att tamkatter omplacerats i tron att de är hemlösa och risken finns att människor lämnar sina katter i ett TNR-område eftersom de vet att katterna får mat där.

Enligt länsstyrelsen är de kojor som används inte tillräckliga för att katterna ska klara vintern, utan de behöver uppvärmda utrymmen för att kunna uppnå termisk komfort. Katter är solitära djur och vill inte alltid ligga bredvid varandra och därför ska det finnas lika många liggplatser som katter, även detta kan vara svårt att uppfylla.

Förvildade katter är ett djurskyddsproblem som härstammar från kattens låga status. Både länsstyrelsen och Jordbruksverket anser att TNR inte hjälper till att öka kattens status i samhället.

5.4.2. Polismyndigheten

Vid samtal med den person länsstyrelsen främst kontaktar vid djurskyddsfall med polishandräckning, anger hon att hon inte är nämnvärt insatt i vad TNR är. Efter en närmare

förklaring av metoden ifrågasätter hon den. Hon anser att alla katter ska ha en ägare, men hur stor kontroll har ägaren till en katt som lever i en koloni? Det finns även regler på hur många katter man får ha, hur kan det fungera i praktiken med olika volontärer och organisationer som använder sig av TNR? Katterna torde inte klara sig bra ute i det vilda då det är en domesticerad art som är beroende av människan. Om vi får svåra vintrar tror hon inte heller att katterna klarar av kölden och klimatet. Polisen står alltid på lagstiftningens sida och om den inte kan efterföljas i praktiken i form av TNR bör detta inte tillämpas.

5.4.3. Djurambulansen

Djurambulansen har ingen åsikt om detta då de inte är insatta i TNR, vad som görs och hur det fungerar.

5.4.4. Organisationer för hemlösa katter

Två av tio kattorganisationer i Göteborg använder sig av TNR och förespråkar således denna metod. Enligt en av dem finns det vetenskapliga bevis på att katter i TNR-kolonier har bättre hälsa än katter i okontrollerade kolonier. Enligt dessa två organisationer och fyra andra är TNR även den mest humana och långsiktiga lösningen för att kunna minska det stora antalet förvildade katter och bromsa ökningen av dem. Enligt dessa organisationer ger denna metod även de skygga och förvildade katterna en chans till ett värdigt liv. En av dessa sex organisationerna tycker att denna metod är bättre än exempelvis avskjutning då det ändå inte resulterar i en minskning av antalet hemlösa katter, vilket TNR gör. Enligt dem skjuts även "fel" katter; inte de sjuka och skygga katterna, utan tama och sociala katter eller kattmammor. Två andra föreningar anser att allt som hjälper katter är bra, men tycker att alla katter egentligen har det bäst i ett hem. De tycker att TNR endast är en nödlösning som inte håller i längden då Göteborgs olika områden inte är lämpliga för kolonier. TNR är ett alternativ som bör kontrolleras mer. De anser att fördelen med TNR är att förökningen hos katterna stoppas, men att nackdelen är att katterna fortfarande är hemlösa i en olämplig miljö. En annan organisation tycker att TNR är bättre än att inte göra någonting alls. Två av organisationerna har ingen erfarenhet av TNR, men deras mål är att alla katter ska ha en registrerad ägare. Endast en organisation var helt emot TNR då de anser att det inte går att kontrollera alla katter så att de exempelvis kan få eventuell vård. De tycker istället att man kan fånga in dessa katter, kastrera och släppa ut dem på gårdar och lantliga hem där gårdsägarna kan kontrollera dem och således lättare socialisera dem. Denna organisation har många lyckliga historier av detta.

5.5. Vad anser Göteborgs olika instanser om vad som bör göras för att uppnå en förbättring av situationen för hemlösa katter i Göteborg med omnejd?

5.5.1. Länsstyrelsen

Enligt länsstyrelsen skulle de kunna arbeta mer effektivt om det fanns ett lagkrav på märkning. De anser också att bostadsbolagen bör ta ett större ansvar i sina områden angående lösspringande katter. Katthemmen är överfulla och länsstyrelsen anser att detta ska lösas på en statlig nivå, inte ideell som det är idag. De tycker att platserna på katthemmen ska vara avsedda för tama och omplaceringsbara katter, inte för skygga katter som utsätts för stor stress under bland annat infångandet av dem, veterinärbesök samt socialiseringsförsök.

5.5.2. Polismyndigheten

Polismyndigheten delar vissa åsikter som länsstyrelsen har i frågan. De anser att det krävs ett lagkrav på märkning av katter så att myndigheterna lättare kan arbeta utifrån en lagstiftning och ställa krav på kattägarna. Enligt dem krävs det även fler katthem och fler som arbetar med hemlösa katter för att situationen med Göteborgs hemlösa katter ska kunna förbättras.

5.5.3. Djurambulansen

Djurambulansen är inte insatt i hur dagsläget ser ut idag och har således ingen åsikt hur man kan uppnå en förbättring.

5.5.4. Organisationer för hemlösa katter

Alla tio organisationer vill öka kattens status, ansvaret hos människor samt utöka platserna på de olika katthemmen och få offentligt stöd för detta. De organisationer som var positiva till TNR anser att det krävs mer arbete genom denna metod. Dessa sex organisationer vill ha fler aktiva människor och offentligt stöd till TNR-metoden. Enligt dem krävs TNR i stor skala för att snabbare uppnå en stabilisering av antalet hemlösa katter. De vill också ha en subventionering av katthem, fler kastreringskampanjer och ännu mer information om katters beteende till allmänheten och kattägare. Två av dessa organisationer anser att TNR ska finnas där det är möjligt, men att man bör placera så många katter som möjligt i nya hem. De skyggare kan hellre placeras på bondgårdar och liknande där gårdsägarna lättare kan kontrollera och socialisera dem, fast med mindre stress än om de var placerade i en lägenhet utan utevistelse. Sex av organisationerna vill ha krav på id-märkning och registrering av alla katter och tror att detta skulle minska antalet hemlösa katter. Fem av dessa sex vill också ha ett krav på obligatorisk kastrering av utekatter. En av organisationerna vill ha ett stort katthem i Göteborg med stor markyta så att man skulle kunna tillämpa TNR på ett inhägnat område och således ha mer kontroll över katterna. De vill ha ett enda ställe som är stort nog att hjälpa alla hemlösa katter på och att detta ska finansieras av staten. En annan tycker även att det krävs en förändring inom länsstyrelsen och hur de behandlar hemlösa katter. De anser att om de olika kattorganisationerna hade haft länsstyrelsens och djurskyddsinspektörernas stöd så hade arbetet för de hemlösa katterna varit lättare.

5.6. Katterna på katthem

Hur stor nytta hemlösa katter kan ha av katthem och mat som människan är villig att ge dem beror på hur rädda de är för människor (Bradshaw et al., 1999). Katter som är helt ovana vid människor blir lättare störda när de exempelvis äter och vilar än katter som är mer vana vid människor (Bradshaw et al., 1999). Denna rädsla är både genetiskt och miljömässigt betingad (Bradshaw et al., 1999). Socialiseringen av katter sker mellan tre och åtta veckors ålder och risken är stor att katter blir skyggare för människor om de inte får mänsklig kontakt under denna tid (Bradshaw et al., 1999). Denna rädsla kommer förmodligen att bestå under resten av kattens liv. Det finns dock fall som visar att helt osocialiserade katter kan vänja sig vid människor, men även fall där socialiserade katter byggt upp en rädsla för människor senare i livet (Bradshaw et al., 1999). Kattungar till osocialiserade katter är också svårare att få tama än kattungar till socialiserade katter (Bradshaw et al., 1999; Karsh & Turner, 1988 i Turner & Bateson, 2000).

När katter kommer till katthem är det vanligast att de hålls ensamma (Bradshaw et al., 1999). Stressfaktorer för de nyanlända katterna är ovana mattider, förflyttning, resa i bur, främmande ljud och dofter (Bradshaw et al., 1999), ny miljö, främmande artfränder samt brist på uppmärksamhet av människor om de är vana vid det (Gouveia et al., 2011). Detta kan resultera i ett väldigt defensivt beteende hos en del individer (Dybdall et al., 2007). Andra katter verkar dock oberörda och uppvisar ingen aggression, men forskare har kommit fram till att de ofta är mer stressade än de med ett defensivt beteende (Gouveia et al., 2011). Det har framkommit genom beteendestudier som visar att dessa katter inte tvättar sig, gör sina behov och äter och dricker som de ska samt gömmer sig vilket tyder på stor stress vilket mäts genom kortisolhalten i urinen (Gouveia et al., 2011), blodet och saliven (Bradshaw, 2002). Även om vissa katter tycks anpassa sig relativt bra till sin nya miljö uppstår vanligen ändå en viss stress då de inte

kan utföra alla sina naturliga beteenden på de begränsade ytorna katthem har (Dybdall et al., 2007).

När katterna suttit i karantän ensamma är det vanligast att man sedan håller dem i grupper för att det oftast är ont om platser på katthem (Dybdall et al., 2007). Det kan dock vara stressande för en katt att komma in ny i en grupp med främmande artfränder, speciellt om de inte är vana vid andra katter (Dybdall et al., 2007). Miljöerna är vanligen inte heller så berikade för dem som de är vana vid (Gouveia et al., 2011), det gäller dock främst ferala katter (Bradshaw, 2002), vilket också kan ge upphov till stress (Gouveia et al., 2011). I en studie som gjorts visade det sig dock att det är mer stressigt att komma till ett katthem för katter som kommer från ett hem än katter som levt vilt (Dybdall et al., 2007). Studien visade också att de katter som kom från ett hem även blev sjukare.

Det är vanligt att nyintroducerade katter är aggressiva mot de redan befintliga på katthemmet (Gouveia et al., 2011). De drar bak öronen (Barry & Crowell-Davis, 1999), fräser, morrar, rivs och attackerar eller gömmer sig (Gouveia et al., 2011). Dessa beteenden är tecken på social stress (Barry & Crowell-Davis, 1999). I en studie som gjorts på katter i grupper på mellan fyra och sju individer på 3,5 kvadratmeter var dessa beteenden vanligast de första dagarna och mer ovanliga efter det (Bradshaw, 2002). I samma studie förändrades tiden som spenderades under hyllor, undersökningsbeteenden av rummet samt att sitta alert successivt. Studien visade att alla katterna i slutet av andra veckan inte utförde de ovannämnda aggressiva beteendena. Det fanns dock sex ferala katter som inte alls ändrade sitt beteende gentemot människor den första månaden. Tiden att putsa sig förbättrades inte heller för dessa under den perioden vilket tyder på stress (Bradshaw, 2002).

Efter parningssäsongen är de flesta katter på katthem kattungar (Bradshaw, 2002). De har antingen blivit övergivna eller blivit födda av en övergiven katthona (Robertson, 2008). Om de kattungar som kommer in till katthemmen behöver handmatas får de svårare att reproducera sig (Mellen, 1988). Detta beror på att de har svårare att socialisera sig med artfränder på grund av att de inte får lära sig detta av sin mor (Karsh & Turner, 1988 i Turner & Bateson, 2000), men det gör vanligen ingenting då nästan alla katthem kastrerar sina katter (Bradshaw, 2002). Handmatade kattungar som har det svårare att socialisera sig med artfränder kan lida av stress om de måste leva med andra katter (Bradshaw, 2002).

Hur många katter som avlivas på katthem beror på vilket land det är och vilka organisationer som sköter det. I Storbritannien uppskattar man att cirka 10% av katterna på hemmen avlivs vilket innebär att cirka 90% placeras ut till nya hem (Rochlitz, 2000). Om katthemmen tar emot ferala katter spelar detta stor roll då de antagligen löper större risk att avlivas på grund av att de är svåra att hantera. I en studie som gjorts (Eriksson et al., 2009) på svenska djurhem tog 38% av djurhemmen inte emot ferala katter, vilket kan påverka antalet avlivningar. I en annan studie (Linder, 2007) visade det sig att 10% av katterna på ett katthem i Sverige avlivades mellan 1997 och 2004. Hälften av dessa på grund av att katterna var ferala och cirka hälften på grund av kattens beteende.

5.7. Katterna på katthem i Göteborg

De flesta katter hos sju av tio katthem är mer eller mindre sjuka. Majoriteten av katterna som kommer in till dem är sällan välsköta utan de har ofta skabb, diarré, mask och sårbölder. Hos de resterande föreningarna är de flesta katterna friska, men kan ha sämre tänder. De har då bettskador från slagsmål, tandsten eller FORL (tandsjukdom som bryter ner tänderna). Vissa katter har också allergier. Alla katthemmen är vana vid magra och eventuellt undernärda katter.

Alla organisationerna kontaktar veterinär vid sjukdom eller skada hos en katt. Sex av tio katthem i enkätundersökningen fick ofta in katter med beteendeproblem. Det vanligaste problemet var skygghet. Enligt en av organisationerna är detta dock inget beteendeproblem utan det är en naturlig reaktion hos katter som varit hemlösa en längre tid eller kanske hela livet.

I snitt får 87, 7% av katterna hos de olika organisationerna nya hem. Alla organisationerna skriver kontrakt med sina nya ägare och gör uppföljning i de nya hemmen. Två av dem har dock bara ett köpeavtal om att den nya ägaren står som ägare för en speciell katt. Kontrakten hos de andra organisationerna innebär bland annat att organisationen måste kontaktas vid problem så att katten kan få återkomma till katthemmet igen istället för att bli omplacerad på nytt. Avlivning får endast ske vid svår sjukdom och detta ska då meddelas till organisationen. Alla har också kastrerings-, id-märknings- och vaccineringskrav. En av organisationerna har även krav på försäkring och två andra har krav på att vissa katter inte får vara utekatter, beroende på situationen.

Det finns olika anledningar till varför katterna kommer till katthem, men den främsta anledningen är hemlöshet. Fyra av katthemmen tar endast emot hemlösa katter. Hos de andra katthemmen är även vanvård och förändrade familjeförhållanden vanliga anledningar till varför katterna kommer till dem. Mindre vanliga är beteendeproblem hos katterna samt allergi hos ägarna förutom hos två av organisationerna där allergi är den näst vanligaste orsaken.

Organisationerna i Göteborg med omnejd försörjer sig främst på bidrag och gåvor från privatpersoner och företag. Organisationerna anordnar också loppmarknader, har medlemsavgifter samt en försäljningsavgift för katterna. En organisation har även inackorderingar. I viss mån förekommer även statliga och kommunala bidrag. Räcker inte pengarna till står flera katthem för kostnader med personliga bidrag. Två organisationer har dock tillräckligt stor omsättning att de kan ha anställd personal med lön.

5.8. Lagstiftning om hemlösa katter

Hemlösa katter omfattas av följande lagstiftning; brottsbalken, djurskyddslagen, lagen om tillsyn över hundar och katter, lagen om hittegoods, miljöbalken samt ordningslagen. Enligt 16 kap. 13 § brottsbalken (1962:700) ska någon som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet, genom misshandel, överansträngning eller vanvård eller på annat sätt utsätter djur för lidande, dömas för djurplågeri till böter eller fängelse i högst två år. Detta innebär att även hemlösa katter omfattas av denna paragraf och således är det förbjudet att uppsåtligen utsätta dem för lidande.

Enligt 1 § djurskyddslagen (1988:534) avser denna lag vård och behandling av husdjur, försöksdjur samt andra djur som hålls i fångenskap. Till husdjur räknas bland annat sällskapsdjur som hund och katt (regeringens proposition (1987/88:93) om djurskyddslag, m.m.). I samma proposition förtydligas också att djur i fångenskap inte omfattar de djur som redan benämns som husdjur. Diskussioner har uppkommit om förvildade katter ska räknas till husdjur eller ej. Enligt en dom från Hovrätten för Västra Sverige (Avd. 5, Rotel 52, 2002-04-19, mål B 2542-01) kan förvildade katter inte betraktas som husdjur till skillnad från det yttrande som Jordbruksverket gjorde i målet samt motiven som finns för djurskyddslagen.

Enligt 2 § (1988:534) ska djur skyddas mot onödigt lidande och enligt ovanstående proposition utsätts ett övergivet djur för lidande och kan således enligt 31 § (1988:534) omedelbart omhändertas. Enligt 32 § (1988:534) ska, trots vad 31 § säger, länsstyrelsen eller polismyndigheten besluta att ett djur som är utsatt för lidande omhändertas omedelbart om det

bedöms utsiktslöst att felet blir avhjälp. Det ska också omedelbart omhändertaras om ägaren till djuret är okänd eller inte kan anträffas samt om det i övrigt bedöms oundgängligen nödvändigt från djurskyddssynpunkt. Om beslutet har meddelats av polismyndigheten, ska beslutet underställas länsstyrelsen, som snarast ska avgöra om det ska fortsätta att gälla. Omhändertagandet ska ske genom polismyndighetens försorg.

Enligt 34 § (1988:534) ”ska länsstyrelsen när den beslutar om omhändertagande av djur, snarast fastställa om djuret ska säljas, överlåtas på annat sätt eller avlivas. Om länsstyrelsen har beslutat att djuret ska säljas eller överlåtas på annat sätt och om det visar sig att beslutet inte kan verkställas, får länsstyrelsen i stället besluta att djuret ska avlivas. Djuret ska säljas, överlåtas på annat sätt eller avlivas genom polismyndighetens försorg.” Enligt propositionen (regeringens proposition (1987/88:93) om djurskyddslag, m.m.) ska en veterinär besikta djuret och det ska i allmänhet värderas innan avgörandet beslutas. Värdering bör kunna underlåtas om djuret exempelvis uppenbart saknar ekonomiskt värde. Det finns dock inga föreskrifter som innehåller dessa bestämmelser om avgörandet (Länsstyrelsen Västmanland, 2007).

Enligt 21 § lagen (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter får en katt som med skäl kan antas vara övergiven eller förvildad avlivas av jakträttsinnehavaren eller av någon som företräder denne. Inom tätbebyggt område krävs dock tillstånd av polismyndigheten. I regeringens proposition 1986/87:58 om jaktlag m.m. måste omständigheterna vara sådana att det finns grund för antagandet att katten är övergiven eller feral för att kunna skydda sig från ansvar för skadegörelse enligt 12 kap. 1 § brottsbalken (1962:700) om katten skulle avlivas. I en dom (HD 2001-03-14, mål B 2507-98) friades dock en person som skjutit en katt med ägare från ansvar då det inte kunde bevisas att han kände till att katten hade en ägare och det ansågs inte finnas skäl för bedömningen att han varit likgiltig för om katten var hemlös eller inte. Han hade dock fortfarande inte rätten att avliva katten enligt 21 § (2007:1150).

Det är svårt att avgöra om en katt är övergiven eller förvildad och flera faktorer såsom om katten uppehåller sig nära bebyggelse, bär halsband, är chip- eller öronmärkt, har bra hull och päls eller inte är särskilt skygg bör beaktas (Striwing och Åslund, 2005). Idag finns det ännu inga identitetsmärkningskrav på katt och en omärkt katt behöver således inte vara hemlös (Länsstyrelsen Västmanland, 2007).

Kammarrätten i Göteborg åsyftar i en dom (Avd. 3, 2005-10-19, mål 220-05) att det inte är lagstiftningens syfte att ge generella tillstånd att avliva katter inom tätbebyggt område och förklarar att tillstånd krävs för varje enskilt fall. Detta har resulterat i att antalet avlivningar som kan utföras har begränsat kraftigt. Enligt tillsynslagen är polismyndigheten den tillsynsmyndighet som ska avgöra den praktiska hanteringen vid tillståndsgivningen och kommunen är den som är eventuell jakträttsinnehavare.

Katter omfattas av djurskyddslagen och de föreskrifter och allmänna råd som meddelats med stöd av lagen och ska således avlivas enligt Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2007:77) om slakt och annan avlivning av djur, saknr L 22. De får avlivas med narkosmedel och skjutvapen. Medvetlösa djur får avlivas genom avblodning. Ett mindre antal katter som är yngre än 14 dagar får även avlivas genom ett slag mot bakhuvudet. Katter som har fångats i en fälla, har skadat sig eller av annan anledning har en mycket förhindrad rörelsefrihet får enligt 8 kap. 10 § (2007:77) avlivas med kulvapen eller hagelgevär på högst två meters avstånd, 5-25 cm vid användning av enhandsvapen. Enstaka förvildade, förrymda eller skadade djur, som omöjliga att fånga in utan att djuren lider mer, får enligt 8 kap. 12 § (2007:77) avlivas med kulgevär som är avsedda för jakt- eller avlivningsändamål (högst 30

meters avstånd) och hagelgevär (högst 20 meters avstånd). Personen som utför avlivningen ska ha tillräckliga kunskaper. Vid avlivning bör man rådgöra med legitimerad veterinär om det är det skonsammaste sättet ur djurskyddssynpunkt (Striwing och Åslund, 2005).

Enligt 1 § lagen (1938:121) om hittegods ska en som hittar något utan oskäligt dröjsmål anmäla fyndet hos polismyndighet. Katter som inte har övergivits utan kommit bort på annat sätt och kommit ur ägarens besittning omfattas av samma lag. Då denna lag avser att skydda ägarens rättigheter så omfattas inte en övergiven katt. Eftersom det finns många katter som tillåts springa fritt ute av sina ägare och att det inte finns något identitetskrav är det dock svårt att avgöra om en viss katt har en ägare och i sådana fall om ägaren har någorlunda koll på denne (Länsstyrelsen Västmanland, 2007). Enligt hittegodslagen tillfaller godset upphittaren eller staten vilket ger denne tillåtelse till försäljning eller förstörelse. Om en katt omhändertags av polisen bör den förvaras hos en lämplig fodervärd som tar hänsyn till omkostnaderna under en skälig tid. Om katten inte hämtas ska den försöka säljas eller avlivas enligt hittegodslagen. Enligt punkt 3.2.2. Rikspolisstyrelsens allmänna råd angående hantering m.m. av hittegods (FAP 650-2) är avlivning ett sista hands alternativ. Samråd bör också ske med en lokal djurskyddsorganisation, som bör få möjlighet att ta hand om katten om den annars måste avlivas.

Ägaren eller nyttjanderättshavare till en berörd egendom ska enligt 9 kap. 9 § miljöbalken (1998:808) vidta de åtgärder som kan krävas för att förhindra uppkomsten av eller ta bort olägenheter för människors hälsa. Kontrollmyndigheten skulle kunna förelägga en fastighetsägare att ta till dessa åtgärder enligt 26 kap. 9 §. Av ett mål i miljödomstolen (Tingsrätten i Stockholm, dom 2001-12-20, mål M 398-00) visar det sig dock att ett fåtal katter inte utgör en olägenhet för människors hälsa. Det är i samhället relativt accepterat att katter rör sig fritt utomhus och ansvaret ligger hos den som störs att på ett lämpligt sätt skydda sig mot dessa (Länsstyrelsen Västmanland, 2007).

Kommunen kan bestämma egna föreskrifter med stöd av 9 kap. 12 § (1998:808), men dessa får enligt 9 kap. 13 § (1998:808) inte medföra onödigt tvång för allmänheten inskränka den enskildes frihet vilket kan göra det svårt att använda sådana föreskrifter när det gäller lösspringande katter utomhus.

De olika kommunerna kan enligt 3 kap. 8 § ordningslag (1993:1617) bestämma ytterligare föreskrifter som behövs för att upprätthålla den allmänna ordningen på offentlig plats. Många kommuner har arbetat fram olika föreskrifter som gäller för lösspringande katter. Enligt 3 kap. 12 § (1993:1617) får dock kommunala ordningsföreskrifter inte lägga onödigt tvång på allmänheten eller göra andra obefogade begränsningar i den enskildes personens frihet.

6. Diskussion

Hemlösa katter utsätts för lidande vilket är ett stort problem. De får olika sjukdomar, drabbas av svält, köld, rovdjur och riskerar att bli dödade och skadade i trafiken (Slater, 2004). Det finns delade åsikter om hur man ska lösa detta problem. Ska man hjälpa dessa individer på plats så att de får ett värdigare liv eller ska man avliva dem för att förhindra det lidande som torde uppstå? Somliga jämför dessa ferala katter med vilda djur medan vissa fortfarande ser dem som djur som kan bli tama med tanke på att det är en domesticerad art. Katter är domesticerade (Bradshaw et al., 1999) men kan individer som aldrig sett människor bli tama och socialiserade i vuxen ålder? Enligt Bradshaw et al., (1999) är det väldigt svårt. Vad ska man då göra av dessa katter, som egentligen inte är vilda djur, men ej heller tama?

6.1. Åtgärder för att minska antalet hemlösa katter

Metoder måste vara effektiva, praktiskt möjliga och humana för att minska de hemlösa katterna. Om man inte gör något åt problemet fortsätter det bara att växa (Robertson, 2008). I Göteborg arbetas det idag på olika plan för att minska antalet hemlösa katter. Länsstyrelsen och polismyndigheten samt de flesta föreningarna för hemlösa katter i Göteborg anser att obligatorisk märkning skulle innebära en förhöjning av katters status och att detta i sin tur skulle minska antalet hemlösa katter. Länsstyrelsen och polismyndigheten anser att en obligatorisk märkning skulle kunna ge dem mer rättigheter angående hemlösa katter. Detta skulle göra det svårare för ägare att släppa ut sina katter vind för våg. Förslag från de olika katthemmen finns även på obligatorisk kastrering av utekatter för att förhindra att nya kullar föds ute och således ökar antalet hemlösa katter. Om dessa förslag skulle vara skrivna i den svenska lagstiftningen skulle det vara lättare att hitta ägaren till en okastrerad katt och därefter ställa krav på denne att katten måste kastreras. Vid obligatorisk märkning blir det lättare att se vilka katter som är hemlösa och behöver omhändertas och vilka som är bortsprungna. I dagsläget finns det en ny utredning med förslag om att införa obligatorisk märkning och registrering av katter (Statens offentliga utredningar, 2011). Enligt utredaren kostar hanteringen av hemlösa katter uppskattningsvis 15 miljoner kronor per år idag, vilket utredaren bedömer kommer minska kraftigt vid en obligatorisk märkning. Det finns även ett lagförslag på obligatorisk kastrering av katter som får röra sig fritt ute (Statens offentliga utredningar, 2011).

Länsstyrelsen och polismyndigheten anser inte att förvildade katter ska försöka socialiseras. Detta på grund av att de inte tycker det är rätt att utsätta dessa katter för sådan stress som uppstår vid momenten i TNR-metoden. Hur ska man då göra med dessa förvildade katter? Ska de avlivas? Ska man använda sig av TNR? Ska man försöka omplacera dem till nya hem? I sådana fall, till lägenheter eller gårdar med möjlighet till utevistelse? Här finns olika åsikter. Myndigheter anser att det i de flesta fall är bäst att avliva dessa förvildade katter på plats. Sex av Göteborgs katthem anser dock att TNR är den enda humana metod som hjälper katterna.

Två av katthemmen anser att de förvildade katterna skulle må bäst av att bo på en gård. De skulle där ha tillgång till både inne- och utevistelse och på så sätt kunna undvika eventuell kyla, blåst och värme men samtidigt även ha stor frihet som den är van vid. Utan att katten känner sig tvingad eller instängd kan de nya ägarna även långsamt försöka socialisera katten på kattens egna villkor. Problem med utfodring kan dock uppstå. Står maten utomhus kan den dra till sig andra katter och djur och om maten står inomhus och katten är för skygg kanske den inte äter. Ett annat problem kan vara att hålla katten kvar på gården, om den har fri utevistelse måste man få den att vilja stanna på gården. Är mat, värme och trygghet tillräckligt för detta? Kastrerade katter är dock lugnare och söker sig inte till brunstiga honor/ letar hanar eller slagsmål lika mycket som okastrerade och vandrar således inte lika mycket (Williams et al., 2002). Om katten bor på en gård istället för i en TNR-koloni är det lättare att följa djurskyddsbestämmelserna om bland annat tillsyn minst två gånger om dagen samt ge den eventuell veterinärvård om det skulle behövas. Här finns mer uppsikt och inom sinom tid kanske katten accepterar sina nya ägare, i alla fall på avstånd även om de aldrig blir riktigt tama, precis som de gjorde under domesticeringen.

6.1.1. Avlivning

Det anses att lidandet ferala katter får utstå inte ger dem ett värdigt liv och således är avlivning det mest humana sättet för att åtgärda problemet (Robertson, 2008). De som tycker detta anser att alla katter ska avlivas, helst innan de börjar lida vilket innebär att även friska djur avlivas (Robertson, 2008). Andra anser att det är fel att avliva friska djur och jämför dessa katter med vilda djur (Robertson, 2008). Vilda djur lider också och kan gå en mycket hemsk död till

mötes. Ska man avliva dem också för att de kanske lider (Robertson, 2008)? De ferala katterna jämförs även med produktionsdjur som avlivas i förtid (Robertson, 2008). Alla kattorganisationer i Göteborg med omnejd är emot detta och anser att det inte är etiskt försvarbart att avliva friska djur, medan polis och länsstyrelse inte anser att avlivning bör innebära en dålig välfärd.

Om katter ska avlivas i en population ska metoden övervägas och hänsyn ska tas till det förväntade resultatet. Om gift används kan det innebära ett stort lidande då det tar tid innan katten dör av det samt att även andra djurarter och människor kan drabbas (Robertson, 2008). Detta gör att gift är ett väldigt olämpligt medel (Robertson, 2008). Katter omfattas av djurskyddslagen (1988:534) och det är således olagligt att enligt 2 § utsätta dem för onödigt lidande, vilket de blir om de blir förgiftade. Ett annat sätt att avliva katterna på är att fånga in dem och ta med dem till veterinär (Robertson, 2008). Man fångar in dem i burar genom att placera mat i burarna och när en katt går in stängs en lucka. Katterna skadas inte på detta vis om burarna tittas till var 24e timme (Robertson, 2008). Därefter avlivas de med en överdos av barbiturat (läkemedel mot ångest, sömn och depression) (Robertson, 2008). Om detta program inte är intensivt och katter regelbundet avlivas kommer det dock inte att fungera (Robertson, 2008). Samhället anser inte heller att avlivning är etiskt försvarbart och därför kan denna metod väcka anstöt hos människor (Robertson, 2008). Om en hel population avlivas kan det innebära att nya katter immigrerar då det fanns anledning till varför det fanns katter där från början (Robertson, 2008). Troligen fanns det mat och skydd där (Robertson, 2008). Det är också dyrt med massavlivning (Purswell & Kolster, 2006).

Hemlösa katter som stör kan betraktas som en sanitär olägenhet och kan därför också skjutas av. Enligt Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2007:77) om slakt och annan avlivning av djur, saknr L 22 ska personen som avlivar ha tillräckliga kunskaper. Vanligen är det en jägare med jaktlicens (GP, 2012). Jägaren är skyldig att affischera innan en avskjutning sker så att personer med utekatter hinner ta in dem (GP, 2012). Det finns ingen statistik på hur många katter som skjuts i Göteborg, men det finns fem skyddsjägare som jobbar i Göteborg hos miljöförvaltningen och en av dem, Bertil Brosved, säger sig skjuta cirka 20-30 katter per år (GP, 2012). Hans huvudsakliga arbete är inte att skjuta av katter utan han skjuter även av måsar, duvor, grävlingar och rådjur i tätbebyggda områden. Personligen jobbar han för olika bostadsföretag genom miljöförvaltningen (GP, 2012).

6.1.2. TNR (Trap-Neuter-Return)

För cirka tio år sedan började kastrering uppmärksammas av både veterinärer och räddningsorganisationer som ett sätt att kontrollera både sällskapskatter och ferala katter (Bradshaw et al., 1999). Kastrering används bland annat genom TNR. Risken torde vara mindre att andra katter flyttar in i en TNR-koloni om de kastrerade katterna släpps tillbaka vilket innebär att den kolonin i stort sett är kastrerad (Leavy et al., 2003). Om katterna inte hade släpps tillbaka skulle risken öka att andra okastrerade katter flyttande in för att ta över de resurser som finns där, vilket i sin tur skulle resultera i fler kattungar (Leavy et al., 2003). Framför allt hankatter har observerats flytta mellan kolonier vilket leder till att okastrerade katter inkommer till kolonier som man trott varit kastrerade (Scott et al., 2002). Bortsett från att kastrering innebär en reduktion av kattungar så ökar även hälsan hos de kastrerade katterna (Scott et al., 2002). Ferala okastrerade katter är ofta magra och utmärklade (Scott et al., 2002), men kroppskonditionen förbättras efter en kastrering, de blir lugnare och slås samt vandrar iväg mindre (Williams et al., 2002).

I en studie på TNR (Natoli et al., 2006) gjord i Italien kastrerades nästan 8000 ferala katter (av 13273 registrerade) på 10 år och släpptes tillbaka till kolonin. År 2000 gjordes en undersökning på dessa katter och resultatet var en minskning på 16-32 % av det totala antalet ferala katter, dock visade sig resultatet först efter tre år av TNR. Bortsett från kastrering är även dödsfall av olika orsaker samt att katterna försvinner spårlost anledningar till att antalet katter minskar (Natoli et al., 2006). Immigrationen till kolonierna var ändå 16 % och detta beror främst på att kattägare inte kastrerar sina katter vilket leder till att TNR- metoden inte blir lika effektiv (Natoli et al., 2006). Kattungar som föds i TNR-kolonier bidrar dock inte väsentligt till att vissa kolonier ökar på grund av att de som tar hand om katterna i kolonierna tar hand om alla kattungar de ser och placerar dem i nya hem (Natoli et al., 2006).

TNR anses vara det mest praktiska, effektiva och humana sättet att kontrollera hemlösa katter och minska deras reproduktion utan att skada dem (Levy et al., 2003). Att endast använda sig av TNR-metoden ger dock inget nämnvärt resultat om kattägare inte kastrerar sina husdjur (Natoli et al., 2006). Okastrerade sällskapskatter som får gå ute fritt och inte lever i en TNR-koloni löper stor risk att reproducera sig och om detta inte var planerat löper kattungarna i sin tur stor risk att bli övergivna vilket leder till fler hemlösa katter (Natoli et al., 2006). Därför krävs det information till kattägarna genom stora kampanjer för att få dem att förstå vikten av kastrering (Natoli et al., 2006). Jessup (2004) anser dock att TNR är ett sätt att uppmuntra hemlösa katter, trots att de inte har ett värdigt liv, förstör den inhemska faunan och uppmuntrar människor att överge sina katter vid de kolonier där volontärer arbetar. Han anser också att med tanke på att det är olagligt att överge katter så finns det inget som kan stödja detta. Han antyder även att vissa volontärer misslyckas med att ge katterna tillräckligt med mat, vatten och skydd vilket är djurplågeri. Det finns trots detta vetenskapliga bevis på att TNR under vissa omständigheter kan kontrollera den ferala kattpopulationen och att det är en human metod om man jämför med andra metoder (Robertson, 2008). Dock krävs det mycket arbete från volontärer och det tar år innan man ser resultat (Robertson, 2008). En viktig anledning till varför TNR kan misslyckas är att tamkatter stannar i ferala kattpopulationer (Robertson, 2008). Därför är en bra lösning att införa obligatorisk märkning då man lätt kan se vem ägaren till katten är så att den kommer till rätta och således inte ökar antalet hemlösa katter (Robertson, 2008).

6.2. Hur mår katterna på katthem?

Alla de olika instanserna som medverkat i enkätundersökningen anser att tama katter ska försöka omplaceras till nya hem, men är det humant med tanke på all stress de utsätts för? Är denna stress dock kanske värd det i slutändan? Enligt alla katthemmen i Göteborg får många katter nya hem varje år och genom uppföljningar i de nya hemmen har det visat sig att det gått bra. Detta resulterar i att det torde vara värt det, trots att vägen dit kan vara stressande och ta tid innan katterna känner trygghet. Vissa katter får dock byta hem flera gånger i sitt liv (Linder, 2007), hade en avlivning kanske varit bättre för dem? Ska de förvildade katterna också få en chans att bli husdjur, eller bara tamkatterna? Vart går gränsen? Enligt Bradshaw et al., (1999) är det svårt att socialisera förvildade katter som är ovana vid människor under sin socialiseringsperiod vilket torde innebära att förvildade katter som placerats i nya hem inte mår bra. Även om de inte uppvisar aggressivt eller flyktbenäget beteende kan de istället visa sin stress och rädsla genom apati (Carlstead, 1991 i Bradshaw, 2002). Bradshaw et al., (1999) menar ändå att det finns fall där helt osocialiserade katter vant sig vid människor.

Hur ska man göra med dessa katter som inte är vana med ett liv i hemmiljö, ska man ge dem en chans och därefter avliva dem om det inte uppstår förbättringar? I enkätundersökningen framgår det inte vad Göteborgs kattorganisationer gör med osocialiserade katter. Alla angav att

de inte avlivar friska katter vilket torde innebära att de antingen släpper ut katterna i en TNR-koloni eller gör socialiseringsförsök med katterna i jour- eller katthem. Trivs dessa katter eller kan de åtminstone komma att trivas efter en tid?

En studie som gjordes visade att om 50% av lösgående katter i en population avlivades eller 75% kastrerades per år skulle populationen kunna kontrolleras (Andersen et al., 2004), men vad tycker allmänheten, myndigheter och ideella föreningar som offerar så mycket tid och pengar på detta?

I Göteborg är hemlöshet den främsta anledningen till varför katter kommer till katthem. I en studie (Eriksson et al., 2009) på svenska katthem visade det sig att 93% berodde på hemlöshet och allergi. En studie som gjordes av Scarlett et al. (1999) visade dock att 10, 6% av de personer som uppgett att allergi är anledningen ändå har minst en katt kvar i hushållet. Detta gör således att man kan ifrågasätta om allergi är det sanna anledningen. Det kan också ifrågasättas om alla katter som lämnas in på grund av hemlöshet faktiskt saknar ägare eller om inlämnarna anger det som anledning för att lättare kunna bli av med katten. I studien som utfördes på svenska katthem framkom det att 88% av de 43 deltagande djurhemmen angav att mindre än hälften av de som lämnar in en katt säger sig äga den (Eriksson et al., 2009).

6.3. Sammanfattande diskussion

Det finns ingen uppenbar slutsats till vad som anses vara den bästa lösningen för hemlösa katter och det krävs mer forskning. Det finns forskning som visar att TNR fungerar, men samtidigt forskning som visar att det inte gör det om samhället inte hjälper till med att kastrera sina tamkatter. Kanske skulle man satsa fullständigt på TNR eller massavlivning eller en kombination av de båda? I vilket fall krävs det mycket resurser i form av pengar, tid och arbetsvilliga människor. Gratis eller nästintill gratis kastrering torde resultera i att antalet hemlösa katter slutar öka. Kärnan i problemet är ändå att kattägarna inte tar sitt ansvar. Enligt Patronek et al. (1997) är kostnaden ett starkt skäl till varför människor inte kastrerar sina katter och detta tros bero på att katter uppskattas ha lägre värde än hundar. Vetenskapliga bevis stödjer att avlivning och TNR fungerar för att minska antalet hemlösa katter, men problemet kommer inte att upphöra eller sluta öka om människor inte börjar kastrera sina tamkatter. Problemet med hemlösa katter torde endast kunna lösas på statlig nivå. Detta genom att bland annat införa krav på id-märkning för att höja kattens status och lättare kunna hjälpa bortsprungna katter hem genom länsstyrelse och polis samt införa ett kastreringstvång på utekatter. Det krävs även statliga bidrag till katthem och andra ideella föreningar som arbetar med de hemlösa katterna för att arbetet ska kunna skötas på ett mer omfattande vis. Länsstyrelse, polismyndighet och de ideella organisationerna i Göteborg med omnejd håller med om detta.

Avlivning och TNR bör ändå bara vara en lindring av symptomen, det är ingen lösning på problemet. Metoderna torde kunna hjälpa många individer, men problemet försvinner inte om människor inte börjar kastrera och id-märka sina katter. Id-märkning krävs för att hjälpa människor att få tillbaka sina bortsprungna husdjur samt lättare kunna urskilja hemlösa katter från tamkatter. Människor hyser ofta stor respekt för myndigheter och torde undvika att bli osams med dem, därför bör dessa id- och eventuella kastreringskrav göra att människor skulle id-märka och kastrera sina katter. Många anser att kastration är för dyrt (Patronek et al., 1997). Man bör dock inte skaffa djur om man inte har råd att ta hand om dem, därför bör det bli svårare att köpa katt. Som läget är idag, bör man kanske ändå på statlig nivå ha en kampanj över hela landet som gör att folk kan kastrera sina katter gratis?

Därefter bör det diskuteras vad som bör göras med de hemlösa katter som finns idag, TNR, avskjutning, andra alternativ? Att införa den alternativa TNR-metoden som två olika föreningar i Göteborg föreslog, på gårdar, torde kunna fungera. Att man skaffar hem till de tama katter och kattungar som finns och sedan försöker placera ut de skygga och förvildade katterna på gårdar, där människor som är villiga att ta sig an en katt bor. Det gör det lättare att följa de krav som finns i lagstiftningen, utan att behöva tvinga katter som levt utomhus hela sitt liv att leva inomhus på en liten yta. Katter behöver samtidigt inte bli tvingade att leva i stora kolonier för att kunna få mat. Det finns dock inte tillräckligt med forskning på detta vilket krävs, men i teorin skulle det kunna fungera och förhoppningsvis i praktiken. Det torde dock vara svårt att fånga in katten vid eventuell sjukdom.

Även förslaget på ett enda katthem med stor markyta där man kan utföra TNR på inhägnat område är en god idé, dock krävs det enorma summor pengar och väldigt stora markytor för alla hemlösa katter i Göteborg. Det är kanske svårt med smittskydd och även svårt att kontrollera många djur och kunna separera dem på ett bra sätt om de ska ha tillgång till utevistelse. Eftersom det är en anläggning med begränsad yta torde en stressad situation uppstå, främst för de förvildade katterna. Gruppsammansättningar bör också skapa stress och slagsmål mellan okända individer. Ett annat förslag kan vara att man fortfarande har olika katthem och anläggningar, men att katterna får mycket större ytor att röra sig på utomhus med naturlig vegetation. Samma princip som tidigare förslag, men istället för en anläggning så finns flera som idag, men med utökade ytor utomhus. Detta torde kanske inte fungera på helt förvildade katter då de känner sig instängda, blir förflyttade från den plats de känner till och blir påtvingade mänsklig kontakt varje dag (Bradshaw et al., 1999). Det krävs mer forskning om dessa alternativa metoder, men främst bör problemet diskuteras på statlig nivå då ideella föreningar varken har resurser eller rättigheter att få bukt på problemet. Föreningarna försörjer sig på donationer och välgörenhet och därför är det svårt att göra större operationer.

Det finns mycket i den svenska lagstiftningen som omfattar katter indirekt eller direkt. Lagstiftningen omfattar dock olika myndigheter vilket gör det mer komplicerat att tillämpa rätt delar av den. Den lagstiftning som finns främjar kattens hälsa, skyddar den från lidande, skyddar ägaren, miljön och samhället. I teorin anses denna lagstiftning omfattande, men det finns inte alltid tillräckligt med resurser för att kunna kontrollera att denna lagstiftning efterföljs av samhället. Det torde dock bli lättare att kontrollera detta om den nya djurskyddslagen går igenom med obligatorisk märkning då det ska finnas ett register som ska omfatta alla katter.

Då det finns mycket forskning kring hemlösa katter var en litteraturstudie bra grund till den egna enkätundersökningen. Det finns dock inte så mycket studier gjorda i Sverige så därför jämförs arbetets resultat med resultat från andra länder, vilka kan ha andra förutsättningar. Stora delar av den litteratur som använts är dock väldigt omfattande studier som i vissa fall har pågått i flera år, vilket gör de mer trovärdiga och realistiska. Den icke vetenskapliga litteraturen som användes är inte helt tillförlitlig, men ansågs ändå nödvändig för arbetet för att den informationen inte hittades någon annanstans. Enkätundersökningen var ett bra val för att få fram åsikter från de specifika instanserna i Göteborg med omnejd. Det är dock svårt att få alla svar i tid då dessa olika instanser har andra arbetsuppgifter. Frågor och påståenden kan också missförstås i enkätundersökningar utan personlig kontakt och således kan svaren bli missvisande.

Det här arbetet är skrivet för att uppmärksamma det stora problemet med hemlösa katter och för att upplysa högre makter att ideella föreningar inte klarar av att ta hand om problemet på

egen hand. Då det inte finns något annat känt arbete om hur situationen ser ut i Göteborg kan detta arbete vara värdefullt ur djurskyddssynpunkt för de involverade instanserna då problemet med Göteborgs hemlösa katter förhoppningsvis uppmärksammas ännu mer.

7. Slutsats

Göteborgs olika instanser arbetar genom TNR, katt- och jourhem och omhändertaganden av husdjur för att motverka antalet hemlösa katter. Myndigheter och ideella föreningar är inte överens i alla avseenden, men de vill hjälpa dessa djur. De alla är överens om att obligatorisk id-märkning och statliga bidrag till katthem torde hjälpa de hemlösa individerna, motverka att antalet ökar samt höja artens status.

8. Populärvetenskaplig sammanfattning

Katten har ökat i popularitet och är idag världens populäraste husdjur. Det finns nu 200 000 000 sällskapskatter i världen. Tillsammans med denna ökning har även de hemlösa katterna ökat. Det finns över 100 000 hemlösa katter i Sverige och 10 000 bara i Göteborg.

Problemet med hemlösa katter är främst det lidande de riskerar att utsättas för i form av svält, köld, rovdjur, sjukdomar, parasiter, trafikolyckor etc. Katterna får ingen veterinärvård och kan dö av en okomplicerad infektion som annars lätt skulle kunna botas med antibiotika. Katterna kan också sprida sjukdomar till tamkatter, utgöra en sanitär olägenhet och konkurrera ut andra rovdjur om byten.

Det finns flera instanser som försöker motverka att antalet hemlösa katter fortsätter öka samt tar hand om de som finns idag. Myndigheter som arbetar med det är länsstyrelsen och polismyndigheten. Länsstyrelsen åker på anmälningar från privatpersoner, myndigheter och företag om eventuella hemlösa katter och begär polishandräckning för att kunna ta hand om dem. Det är dock främst ideella föreningar och katthem som arbetar med hemlösa katter. I Göteborg med omnejd är det tio olika föreningar som idag jobbar med detta; Djurens vänner, Djurens samarittjänst i Gråbo, Råmossen katthem i Alingsås, Gilos katthjälp, Göteborgs djurskyddsförening i Mölnlycke, Djurhemmet Tigerharen, Västerkatten, Änglakatten, Gothiakatten samt Göteborgs katthjälp. Dessa arbetar genom katthem, jourhem och TNR-metoden. TNR-metoden är en metod där volontärer tar in hemlösa katter, ger dem veterinärvård och kastrerar dem samt släpper tillbaka dem där de togs ifrån. Volontärer går sedan dit som oftast är en koloni av katter och ser till dem och matar dem, vanligen två gånger om dagen. Kattungar och tamkatter försöker de dock finna nya hem till.

Myndigheter och föreningar kommer inte riktigt överens i dagsläget om vad som bör göras åt problemet, men alla är överens om att en obligatorisk id-märkning på katt skulle höja dess status och således förmodligen minska antalet hemlösa katter. Några av föreningarna i Göteborg vill också se en obligatorisk kastrering av utekatter för att förhindra en ökning av oönskade katter. Länsstyrelsen, polismyndigheten och några av kattföreningarna i Göteborg vill inte arbeta enligt TNR-metoden då denna metod gör det svårt att upprätthålla svensk lagstiftning samt att de frågar sig om det är etiskt försvarbart att låta domesticerade katter leva ute i det vilda. Enligt dem höjer TNR inte heller kattens status utan den kan till och med uppmuntra människor att släppa ut sina katter vind för våg då de vet att det finns människor som matar dem. De organisationer som arbetar med TNR anser dock att denna metod även ger de förvildade katterna och de som inte klarar ett liv inomhus en chans. Det finns även

teoretiska förslag på alternativa TNR-metoder som gör det lättare att följa svensk djurskyddslagstiftning samt ger människor mer kontroll över katterna.

9. Tack

Tack till min handledare Jenny Loberg, länsstyrelsen och polismyndigheten i Göteborg, Djurambulansen, Göteborgs djurskyddsförening, Göteborgs katthjälp, Gilos Katthjälp, Djurhemmet Tigerharen, Gothiakatten, Änglakatten, Råmossens katthem, Djurens vänner i Göteborg, Djurens samarittjänst och Västerkatten.

10. Referenser

- Adamelli, S., Marinelli, L., Normando, S. & Bono, G. 2005. Owner and cat features influence the quality of life of the cat. *Applied Animal Behaviour Science*. 94, 89-98.
- Alexander, S. A. & Shane, S. M. 1994. Characteristics of animals adopted from an animal control center whose owners complied with a spaying/neutering program. *Journal of the American Veterinary Medical Association*. 205, 472-6.
- Andersen, M. C., Martin B. J. & Roemer, G. W. 2004. Use of matrix population models to estimate the efficacy of euthanasia versus trap-neuter-return for management of free-roaming cats. *Journal of the American Veterinary Medical Association*. 225, 1871-1876.
- Armitage, P. L. & Clutton-Brock, J. 1981. A radiological and histological investigation into the mummification of cats from ancient Egypt. *Journal of Archaeological Science*. 8, 185-196.
- Bailey, G. 1992. Parting with a pet survey. *Journal of the Society for Companion Animal Studies*. 4, 5-6.
- Barry, K. J & Crowell-Davis, S. 1999. Gender differences in the social behavior of the neutered indoor-only domestic cat. *Applied Animal Behaviour Science*. 64, 193-211.
- Bradshaw, J. W. S., Horsfield, G. F., Allen, J. A. & Robinson, I. H. 1999. Feral cats: their role in the population dynamics of *Felis catus*. *Applied Animal Behaviour Science*. 65, 273-283.
- Bradshaw, J. W. S. 2002. *The behaviour of the domestic cat*. Oxfordshire, CABI Publishing.
- Brottsbalk (1962:700).
- Dabritz, H. A., Atwill, E. R., Gardner, I. A., Miller, M. A. & Conrad, P. A. 2006. Outdoor fecal deposition by free-roaming cats and attitudes of cat owners and nonowners toward stray pets, wildlife, and water pollution. *Journal of the American Veterinary Medical Association*. 229, 74-81.
- Djurskyddslag (1988:534).
- Djurskyddet Sverige. <http://www.djurskyddet.se/se/vart-arbete/tips--rad-om-djur/tips-till-blivande-djuragare/katt/djurskyddet-sveriges-kattpolicy>. Använd 2011-12-21.
- Dybdall, K., Strasser, R. & Katz, T. 2007. Behavioral differences between owner surrender and stray domestic cats after entering an animal shelter. *Applied Animal Behaviour Science*. 104, 85-94.
- Eriksson, P., Loberg, J. & Andersson, M. 2009. A survey of cat shelters in Sweden. *Animal Welfare*. 18, 283-288.
- Jensen, P. 2006. *Djurens beteende och orsakerna till det*. Stockholm, Bokförlaget Natur och kultur.
- Jessup, D. A. 2004. The welfare of feral cats and wildlife. *Journal of the American Veterinary Medical Association*. 225, 1377-1383.
- Gouveia, K., Magalhães, A. & de Sousa, L. 2011. The behaviour of domestic cats in a shelter: Residence time, density and sex ratio. *Applied Animal Behaviour Science*. 130, 53-59.
- Göteborgs katthjälp & Djurhemmet Tigerharen. <http://www.tnr-metoden.se/>. Använd 2011-11-22.

- Göteborgs katthjälp. <http://v2.goteborgskatthjalp.com/>. Använd 2012-01-30.
- Göteborgsposten (GP). http://www.gp.se/nyheter/goteborg/1.113218-skydds jakt-pa-br-losa-katterhttp://v2.goteborgskatthjalp.com/index.php?option=com_content&task=view&id=48&Itemid=52. Använd 2012-02-23.
- Herrscher & Theilig. 2000. Katter i världen. Västerås, ICA Förlaget Ab.
- Hovrätten för Västra Sverige, Avd. 5, Rotel 52, dom 2002-04-19, mål B 2542-01.
- Högsta Domstolen, dom 2001-03-14, mål B 2507-98.
- Kammarrätten i Göteborg, Avd. 3, dom 2005-10-19, mål 220-05.
- Lag (1938:121) om hittegods.
- Lag (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter.
- Levy, K.L., Gale, D.W. & Gale, L.A. 2003. Evaluation of the effect of a long-term trap-neuter-return and adoption program on a free-roaming cat population. *Journal of the American Veterinary Association*. 222, 42-46.
- Linder A. 2007. Katter på djurhem. Examensarbete, Sveriges Lantbruksuniversitet.
- Linseele, V., Van Neer, W. & Hendrickx, S. 2007. Evidence for early cat taming in Egypt. *Journal of Archaeological Science*. 34, 2081-2090.
- Länsstyrelsen Västmanlands län. 2007. Handlingsplaner och riktlinjer för kattärenden, Version 2.
- Malek, J. 1993. *The cat in Ancient Egypt*. London, British Museum Press.
- Mellen, J.D. 1988. The effects of hand-raising on sexual behaviour of captive small felids using domestic cats as a model. *Annual Proceedings of the American Association of Zoological Parks and Aquariums*. 253-259.
- Miljöbalk (1998:808).
- Natoli, E., Maragliano, L., Cariola, G., Faini, A., Bonanni, R., Cafazzo, S. & Fantini, C. 2006. Management of feral domestic cats in the urban environment of Rome (Italy). *Preventive Veterinary Medicine*. 77, 180-185.
- Ordningslag (1993:1617).
- Patronek, G.J., Beck, A.M. & Glickman, L.T. 1997. Dynamics of dog and cat populations in a community. *Journal of the American Veterinary Medical Association*. 210, 637-42.
- Patronek, G.J., Glickman, L.T., Beck, A.M., McCabe, G.P. & Ecker, C. 1996. Risk factors for relinquishment of cats to an animal shelter. *Journal of the American Veterinary Medical Association*. 209, 582-588.
- Purswell, B. J& Kolster, K. A. 2006. Immunocontraception in companion animals. *Theriogenology*. 66, 510-513.
- Regeringens proposition 1986/87:58 om jaktlag m.m.
- Regeringens proposition 1987/88:93 om djurskyddslag m.m.
- Richards, J. R. 2004. The 2004 American Association of Feline Practitioners position statement on free-roaming abandoned and feral cats. *Journal of Feline Medicine and surgery*. 6, vii-ix.
- Rikspolisstyrelsens allmänna råd angående hantering m m av hittegods (FAP 650-2).
- Robertson, S. A. 2008. A review of feral cat control. *Journal of Feline Medicine and Surgery*. 10, 366-375.
- Rochlitz, I. 2000. Recommendations for the housing and care of domestic cats in laboratories. *Laboratory Animals*. 34, 1-9.
- Salman, M. D, New, J. G, Scarlett, J. M, Kass, P. H, Ruch-Gallie, R & Hetts, S. 1998. Human and animal factors related to relinquishment of dogs and cats in 12 selected animal shelters in the United States. *Journal of Applied Animal Welfare Science*. 1, 207-226.
- Scarlett, J. M, Salman, M. D, New, J. G & Kass, P. H. 1999. Reasons for relinquishment of companion animals in U.S. animal shelters: selected health and personal issues. *Journal of Applied Animal Welfare Science*. 2, 41-57.

- Scott, K.C., Levy, J.K. & Crawford, P.C. 2002. Characteristics of free-roaming cats evaluated in a trap-neuter-return program. *Journal of the American Veterinary Medical Association*. 221, 1136-1138.
- Serpell, J.A. 2000. Domestication and history of the cat. In: *The domestic cat: the biology of its behaviour*. Cambridge, Cambridge University Press.
- Slater, M.R. 2004. Understanding issues and solutions for unowned, free-roaming cat populations. *Journal of the American Veterinary Medical Association*. 225, 1350-1354.
- Statens offentliga utredningar. 2011:75. Ny djurskyddslag. Stockholm. Elanders Sverige AB.
- Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2007:77) om slakt och annan avlivning av djur.
- Statistiska Centralbyrån, 2006. Förekomst av sällskapsdjur – främst hund och katt – i svenska hushåll.
- Striwing, H. & Åslund, M. 2005. *Djurskydd: fakta och tips*. Stockholm, Författares bokmaskin.
- Tingsrätten i Stockholm, dom 2001-12-20, mål M 398-00.
- Turner, D.C. & Bateson, P. 2000. *The domestic cat: the biology of its behaviour*. Cambridge, Cambridge University Press.
- Vutova, K., Peicheva, Z., Popova, A., Markova, V., Mincheva, N. & Todorov, T. 2002. Congenital toxoplasmosis: eye manifestations in infants and children. *Annals of Tropical Paediatrics*. 22, 213-218.
- Wallin, L. 2003. Zoonoser hos sällskapsdjur-en risk för immunsupprimerade personer. Examensarbete 2004: 3, Veterinärprogrammet, Veterinärmedicinska fakulteten, SLU.
- Williams, L. S., Levy, J. K., Robertson, S. A., Cistola, A. M. & Centonze, L. A. 2002. Use of the anesthetic combination of tiletamine, zolazepam, ketamine, and xylazine for neutering feral cats. *Journal of the American Veterinary Medical Association*. 220, 1491-1495.
- Willoughby Jr., R. E., Tieves, K. S., Hoffman, G. M., Ghanayem, N. S., Amlie-Lefond, C. M., Schwabe, M. J., Chusid, M. J. & Rupprecht, C. E. 2005. Survival after treatment of rabies with induction of coma. *New England Journal of Medicine*. 352, 2508-2514.

(Bilaga 1)
Enkätundersökning
Katthem i Göteborgsområdet
Våren 2012

1. Hur stor är omsättningen av katter per år hos Er?

2. Hur många platser har Ni för katter åt gången?

2a. Hur ofta tar Ni emot katter?

2b. Hur många platser skulle Ni behöva för att kunna ta emot alla katter Ni får förfrågningar om?

3. Är katterna fysiskt friska när de kommer in till Er?

Nej

Ja

3a. Om NEJ, vad gör Ni med de sjuka djuren?

3b. Är det vanligt att katterna har beteendeproblem när de kommer in till Er?

Nej

Ja

3c. Om JA, vilka problem är vanligast?

4. Hur stor andel av de inkomna katterna får ett nytt hem? Ange i procent.

4a. Vad händer med de katter som inte får ett nytt hem?

4b. Låter Ni de nya ägarna skriva ett kontrakt på sin nya familjemedlem?

Nej

Ja

4c. Om JA, vad anser Ni viktigast i det kontraktet? Skriv en sammanfattning av det.

4d. Gör Ni några efterkontroller på att katterna är kvar i det nya hemmet och att allt går bra?

Nej

Ja

5. Vilka är de främsta anledningarna till att katter kommer till Er? Rangordna 1-6.

Hemlöshet

Allergi

Förändrade familjeförhållanden

Beteendeproblem

Vanvård

Annat. Vad? _____

6. Vart får Ni pengar främst ifrån? Rangordna från 1-4.

Statliga och kommunala bidrag

Bidrag och gåvor av privatpersoner

Bidrag och gåvor av företag

Annat. Vad? _____

6a. Finns det några anställda med lön hos Er?

Nej

Ja

6b. Vad kostar en katt hos Er och vad ingår i det priset?

7. Har Ni haft inspektion av djurskyddskontrollanter?

Nej

Ja

7a. Om JA, fick ni några anmärkningar, i sådana fall, vilka?

TNR står för "Trap-Neuter-Return" (fånga-kastrera-återplacera) och är en metod som innebär att man fångar in alla katter i en koloni, tar dem till veterinär för undersökning, kastrering, vaccinering och id-märkning. Kattungar och tama katter omplaceras till nya hem medan de som är förvildade får återvända och fortsätta sina liv som "vilda". Volontärer ser sedan till katterna och matar dem (<http://www.tnr-metoden.se/>).

8. Vad anser Ni om TNR? Beskriv kortfattat.

9. Upplever Ni att antalet hemlösa katter ökar i Göteborgsområdet?

Nej

Ja

Oförändrat

10. Vad tycker Ni behöver göras för att situationen med Göteborgs hemlösa katter ska bli bättre? Beskriv kortfattat.

Tack så mycket för Er medverkan!

Med vänlig hälsning Anna Jönsson

(Bilaga 2)
Herrelösa katter i Göteborgsområdet
Våren 2012

1. Arbetar Ni för att minska antalet herrelösa katter i Göteborg, i sådana fall hur?

TNR står för "Trap-Neuter-Return" (fånga-kastrera-återplacera) och är en metod som innebär att man fångar in alla katter i en koloni, tar dem till veterinär för undersökning, kastrering, vaccinering och id-märkning. Kattungar och tama katter omplaceras till nya hem medan de som är förvildade får återvända och fortsätta sina liv som "vilda". Volontärer ser sedan till katterna och matar dem (<http://www.tnr-metoden.se/>).

2. Vad anser Ni om TNR? Beskriv kortfattat.

3. Upplever Ni att antalet hemlösa katter ökar i Göteborgsområdet?

- Nej
- Ja
- Oförändrat

4. Vad tycker Ni behöver göras för att situationen med Göteborgs hemlösa katter ska bli bättre? Beskriv kortfattat.

Tack så mycket för Er medverkan!
Med vänlig hälsning Anna Jönsson

Vid **Institutionen för husdjurens miljö och hälsa** finns tre publikationsserier:

- * **Avhandlingar:** Här publiceras masters- och licentiatavhandlingar
- * **Rapporter:** Här publiceras olika typer av vetenskapliga rapporter från institutionen.
- * **Studentarbeten:** Här publiceras olika typer av studentarbeten, bl.a. examensarbeten, vanligtvis omfattande 7,5-30 hp. Studentarbeten ingår som en obligatorisk del i olika program och syftar till att under handledning ge den studerande träning i att självständigt och på ett vetenskapligt sätt lösa en uppgift. Arbetenas innehåll, resultat och slutsatser bör således bedömas mot denna bakgrund.

Vill du veta mer om institutionens publikationer kan du hitta det här:
www.slu.se/husdjurmiljohalsa

DISTRIBUTION:

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för veterinärmedicin och
husdjursvetenskap
Institutionen för husdjurens miljö och hälsa
Box 234
532 23 Skara
Tel 0511-67000
E-post: hmh@slu.se
Hemsida:
www.slu.se/husdjurmiljohalsa

*Swedish University of Agricultural Sciences
Faculty of Veterinary Medicine and Animal
Science
Department of Animal Environment and Health
P.O.B. 234
SE-532 23 Skara, Sweden
Phone: +46 (0)511 67000
E-mail: hmh@slu.se
Homepage:
www.slu.se/animalenvironmenthealth*
